

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 18971/2024
03.12.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранке Дражић, председника већа, Марине Милановић и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужиоца „Erste Bank“, а.д. Београд, чији је пуномоћник Војин Јовановић, адвокат из ..., против тужене АА из ..., чији је пуномоћник Милорад Тешић, адвокат из ..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 2934/2023 од 11.04.2024. године, у седници одржаној 03.12.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 2934/2023 од 11.04.2024. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Нишу П 223/2021 од 10.03.2023. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужена да на име накнаде штете исплати тужиоцу 167.859,32 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан плаћања са законском затезном каматом на износ од 151.168,64 евра почев од 01.02.2020. године па до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев да се обавезе тужена да на име накнаде штете исплати тужиоцу 382.674,42 динара са законском затезном каматом почев од 24.09.2021. године па до коначне исплате. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 264.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 2934/2023 од 11.04.2024. године, одбијена је жалба тужиоца, потврђена пресуда Вишег суда у Нишу П 223/21 од 10.03.2023. године и одбијен захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилца је благовремено изјавила ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредбе члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да ревизија тужиоца није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности. Нису учињене ни друге битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП, које би биле од утицаја на доношење законите и правилне одлуке.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је као давалац кредита 16.01.2019. године са корисником кредита привредним друштвом „SN Ceramics Company“, доо закључио два уговора о кредиту које су као јемци платци потписали ББ и ВВ. Тужена је 18.01.2019. године у својству јавног бележника сачинила и у форми јавно бележничког записа оверила заложне изјаве бр. ОПУ 34-2019 и бр.ОПУ 35-2019. Наведеним заложним изјавама ПД „SN Ceramiks Company“ безусловно је дозволило да се изврши упис заложног права – извршне хипотеке у корист тужиоца на непокретностима уписаним у ЛН .. КО ..., ради обезбеђења дуга по основу наведених уговора о кредиту. Тужилац је приликом овере заложних изјава туженој приложио лист непокретности .. КО ... од 25.10.2018. године на коме није било уписаних терета, па је приликом сачињавања јавно бележничког записа, односно овере заложних изјава тужена констатовала да на дан сачињавања записа на непокретностима које су предмет заложних изјава нема уписаних терета ни ограничења. Дана 18.01.2019. године тужена је издала потврду о пријему заложних изјава које су заведене у РГЗ 18.01.2019. године, права у 11:27:27 часова а друга у 11:42:21 часова. Тужилац је пре него што је добио потврду (доказ) о упису хипотеке на непокретностима заложног дужника у корист корисника кредита исплатио средства по основу два уговора о кредиту од 16.01.2019. године. Решењем Пореске управе Града Ниша од 08.11.2018. године, пореском обвезнику „SN Ceramiks Company“ установљена је претходна мера обезбеђења наплате пореза који није доспео за наплату – забрана располагања, отуђења и оптерећења непокретности које су биле и предмет оверених заложних изјава ради наплате пореза који није доспео на наплату у укупном износу од 15.000.000,00 динара. Решењем од 05.12.2018. године, исправљено је претходно решење па је уместо износа од 15.000.000,00 динара наведен износ од 6.500.000,00 динара. Дана 14.11.2018. године Пореска управа у Нишу је поднела захтев за упис терета ради обезбеђења наплате пореза пореског обвезника „SN Ceramics Company“ на кп .. КО ..., а по решењима Пореске управе од 18.11.2018. године, од 05.12.2018. године и од 17.01.2019. године СКН у Нишу је донео решења од 03.12.2018. године и 07.02.2019. године, којима је дозвољена забележба решења Пореске управе за кп .. у ЛН ... КО Како корисник кредита није измиривао обавезе по уговорима о кредиту то је тужилац 04.03.2020. године против њега, ББ и ВВ, као извршних дужника, поднео Привредном суду у Нишу предлог за извршење на основу менице као веродостојне исправе ради наплате потраживања из наведених уговора о кредиту. Поступак је окончан Закључком јавног извршитеља од 01.08.2021. године, којим је одбијен предлог извршног повериоца за предложено спровођење извршења на непокретностима извршног дужника јер на непокретности постоје раније уписане забележбе. Закључком од 20.09.2021. године обуставио је извршење и укинуо спроведене извршне радње. У вези захтева за упис заложног права по заложној изјави од 18.01.2019. године, РГЗ је сачинио обавештење туженој о постојању два претходна захтева поднета за исту непокретност који се по редоследу решавања морају прво извршити. Решењем Пореске управе од 05.04.2021. године обустављен је поступак успостављања претходне мере обезбеђења наплате

пореза који није доспео за исплату – забраном располагања, отуђења и оптерећења непокретности пореског обвезника „SN Ceramics Company“ покренут решењем Пореске управе у Нишу од 08.11.2018. године јер су престали да постоје услови за даље вођење поступка. Према споразуму од 18.01.2019. године запослени Републичког геодетског завода налазили су се у штрајку почев од 24.12.2018. године до 22.01.2019. године, када су наставили са редовним радом.

Нижестепени судови су одбили тужбени захтев за накнаду штете са образложењем да у конкретном случају тужилац потражује штету у висини ненаплаћеног потраживања корисника кредита по предметним уговорима о кредиту чију је принудну наплату покушао да оствари, али није остварио у извршном поступку на основу заложних изјава оверених од стране тужене као и трошкове настале поводом тог извршног поступка, сматрајући да не постоји узрочно последична веза између немогућности наплате тужиоцевог потраживања и радње тужене приликом овере заложних изјава. По налажењу нижестепених судова, у конкретном случају није дошло до уписа предметних заложних изјава у катастар непокретности, па самим тим није дошло ни до конституисања једностране хипотеке заложног повериоца, односно тужиоца, на непокретностима заложног дужника које су предмет заложних изјава у смислу одредбе члана 8. став 1. тачка 2. Закона о хипотеци, а осим тога тужилац није доказао узрочно последичну везу између радње тужене и настале штете, већ напротив тужилац је супротно својој обавези из уговора о кредиту пустио кредит у тецај пре него што је примио доказ о упису хипотеке на непокретностима заложног дужника у катастар непокретности, из ког разлога искључиво својом кривицом у извршном поступку није могао да се наплати из вредности непокретности извршног дужника „SN Ceramics Company“ доо.

По налажењу Врховног суда, правилно су нижестепени судови применили материјално право.

Предмет тражене правне заштите је накнада материјалне штете, за коју тужилац тврди да је претрпео незаконитим радњама тужене.

Појам материјалне штете прописан је одредбом члана 155. Закона о облигационим односима, по коме штету представља умањење нечије имовине (обична штета) и спречавање њеног повећања (измакла корист), за штету одговара онај ко другоме исту проузрокује, осим ако не докаже да је штета настала без његове кривице (члан 154. став 1. ЗОО).

Према наведеним одредбама, услови за остварење права на накнаду штете су – настанак штете, радња штетника (када се не ради о објективној одговорности) и постојање узрочне везе између штете и штетне радње. Закон о облигационим односима обавезује на накнаду штете само оног ко „проузрокује“ штету (члан 154. став 1). Узрочна веза се, по прихваћеном становишту у новијој правној доктрини и судској пракси, оцењује по теорији тзв. адекватне узрочности. По тој теорији узрок штете је само онај догађај чијем редовном дејству одговара конкретна штета, односно који је по својој природи адекватан тој штети. Узрочну везу доказује оштећени, осим ако је штета настала у вези са опасном ствари или опасном делатности, када постоји законска претпоставка да штета потиче баш од те ствари, односно делатности.

Одредбом члана 2. став 1. Закона о јавном бележништву („Сл. гласник РС“, бр.31/2011...106/2015), прописано је да је јавно бележништво служба од јавног поверења, док је према одредби члана 93ђ Закона јавни бележник дужан да објасни странкама смисао правног посла, да им укаже на његове последице и да испита да ли је правни посао дозвољен, односно да није у супротности са принудним прописима, јавним поретком и добрим обичајима, ако утврди да нису испуњени услови из овог члана, јавни бележник решењем одбија да потврди исправу.

Одредбом члана 3. став 1. Етичког кодекса јавних бележника („Сл. гласник РС“, бр.28/2023), прописано је да је јавни бележник дужан да своју делатност обавља стручно, са знањем за које је стекао квалификације, пре свега у циљу делотворног обезбеђивања законитости исправа које ставља или потврђује. Према одредби члана 8. став 3. Етичког кодекса јавни бележник је дужан да темељно и у потпуности утврди захтеве странака, да одабере правну форму која у највећој мери одговара намерама странака и да обезбеди законитост и правилност те форме, те мора да странкама пружи сва потребна обавештења и упозорења узевши у обзир све околности случаја како би биле свесне могућих правних последица предузетих радњи.

Одредбом члана 58. став 1. Закона о јавном бележништву, јавни бележник је дужан да накнади штету коју је проузроковао у обављању делатности.

Одредбом члана 8. став 1. тачка 2. Закона о хипотеци прописано је да хипотека настаје уписом у надлежни регистар непокретности, на основу заложне изјаве (једнострана хипотека). Према члану 14. став 1. и 2. истог Закона једнострана хипотека настаје на основу изјаве воље власника непокретности – заложне изјаве. Заложна изјава из става 1. овог члана је исправа сачињена од стране власника непокретности, којом се он једнострано обавезује да у корист повериоца заснује хипотеку ради намирања обезбеђеног потраживања на начин прописан законом, и представља извршну исправу у смислу одредбе члана 15. став 1. истог закона.

У конкретном случају није дошло до уписа предметних заложних изјава у катастар непокретности, па самим тим није дошло ни до конституисања једностране хипотеке заложног повериоца у смислу члана 14. став 1. и 2. Закона о хипотеци. Тужена је 18.01.2019. године оверила заложне изјаве које су предмет спора само на основу листа непокретности .. КО ... од 25.10.2018. године који је доставио тужилац и на коме није било уписаних терета, па је приликом сачињавања јавно бележничког записа, односно овере заложних изјава констатовала да на дан сачињавања записа на непокретностима које су предмет заложних изјава нема уписаних терета ни ограничења. Међутим, била је дужна да као носилац јавних овлашћења изврши адекватне и сврсисходне провере како би установила да ли у јавним књигама на непокретностима заложног дужника постоје било какви терети или ограничења која би искључила или ограничила могућност овере заложних изјава и њиховог уписа у катастар непокретности ради регулисања једностране извршне хипотеке. Оверавајући заложне изјаве без претходно извршених адекватних провера тужена није поступила у складу са својим обавезама и дужностима прописаним Законом о јавном бележништву.

Међутим, између наведеног поступања тужене и штете коју тужилац трпи и потражује у овом поступку не постоји адекватна узрочно-последична веза па самим тим не постоји обавеза тужене да тужиоцу исту накнади јер нису кумулативно испуњени сви услови за постојање одговорности тужене за накнаду конкретно тражене

штете. Између поступања тужене и настале штете мора постојати узрочно-последична веза, у смислу адекватне узрочности. Узрочно- последичну везу доказује тужилац, јер он тврди да је због поступања тужене њему нанета штета, при чему мора доказати адекватну узрочну везу која постоји само ако је узрок штете према редовном току ствари био подесан да изазове насталу последицу. Према садржини наведених уговора о кредиту тужилац је био у обавези да кредит пусти у течај кориснику кредита тек по пријему доказа о упису хипотеке у катастар непокретности. Тужилац је кредит пустио у течај одмах након пријема потврде да је од стране тужене поднет захтев за упис хипотеке у катастар непокретности и није сачекао да пре пуштања кредита у течај прими доказ (потврду) о упису једностране хипотеке, што је била његова уговорна обавеза. Поступивши супротно својој уговорној обавези у моменту пуштања кредита у течај није имао конституисано уговорено средство обезбеђења – једнострану хипотеку као заложно право на непокретностима заложног дужника, имајући у виду да је за конституисање ове врсте хипотеке неопходно да заложна изјава буде уписана у регистар непокретности. Тужилац је пустио кредит у течај без обзира на чињеницу да је његова обавеза из уговора о кредиту била да пусти кредит у течај по пријему доказа о упису хипотеке у катастар непокретности, па је правилан је закључак нижестепених судова да искључиво својом кривицом у извршном поступку није могао да наплати своје ненаплаћено потраживање из вредности непокретности извршног дужника. Иако пропуштање тужене да изврши адекватне провере приликом овере заложних изјава указује на њено противправно поступање, између поступка тужене и штете коју тужилац потражује не може се успоставити узрочно-последична веза, с обзиром да је и поред оваквог поступања тужене тужилац био у обавези да пре него што пусти кредит у течај сачека потврду о упису хипотеке у катастар непокретности. Пошто није сачекао, тиме је преузео на себе ризик и својим радњама себи причинио штету јер управо пуштање предметних кредита у течај пре уписане хипотеке представља непосредан узрок штете у смислу одредбе члана 154. и 155. ЗПП-а.

Нису основани наводи у ревизији тужиоца да је тужена била у обавези да испита да ли је правни посао дозвољен, па ако утврди да нису испуњени услови из члана 93ђ став 2. Закона о јавном бележничтву, треба да решењем одбије да потврди исправу, а у конкретном случају тужена је пропустила да провери да ли је овера заложних изјава могућа и дозвољена, па је штета директна последица противправних радњи тужене јер тужилац приступио пласирању кредита поуздајући се у констатације некога коме су дерогирана јавна овлашћења. Иако пропуштање тужене да изврши адекватне провере приликом овере заложних изјава указује на њено противправно понашање, између поступка тужене и штете коју тужилац потражује не може се успоставити адекватна узрочно-последична веза, у смислу адекватне узрочности, јер је тужилац био у обавези да пре него што пусти кредит у течај сачека потврду о упису хипотеке у катастар непокретности. За пуштање кредита у течај није било довољно постојање разумне претпоставке да ће хипотека бити уписана у катастар непокретности. Пуштајући кредит у течај пре потврде да је хипотека уписна у катастар непокретности, тужилац је преузео на себе ризик и својим радњама себи причинио штету у износу који потражује постављеним тужбеним захтевом.

Са изнетих разлога, сагласно одредби члана 414. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Бранка Дражић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић